

το θέμα της εβδομάδας

■ Κείμενα: Δημήτρης Γκάζης

Πυρηνικά; Όχι ευχαριστώ!

Το ιστορικό σύνθημα του αντιπυρηνικού (αντιπολεμικού και οικολογικού) κινήματος «Πυρηνικά; Όχι, ευχαριστώ!» συμπύκνωσε την εμπειρία της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι, των πυρηνικών δοκιμών, του Τσερνόμπιλ και αργότερα της Φουκουσίμα. Εξέφρασε την απαίτηση των κοινωνιών να μην παραδοθεί το μέλλον τους σε μια τεχνολογία με συνέπειες που υπερβαίνουν σύνορα και κυβερνήσεις. Από τους υπέρμαχους της υποταγής στην τεχνολογική πρόοδο (και την υποταγή αυτής στις κάθε φορά προτεραιότητες του κεφαλαίου και των κυρίαρχων κρατών) το σύνθημα αυτό μπορεί να χαρακτηρίζεται φόβος απέναντι στην επιστήμη ή και άρνηση της τεχνολογικής προόδου. Με όσα έχουν δει τα μάτια μας θα έπρεπε να είμαστε πιο κριτικοί.

Η κοινωνία έχει δικαίωμα να γνωρίζει, να αμφισβητεί και να αποφασίζει για επιλογές που δεσμεύουν όχι μόνο το παρόν της αλλά και τις επόμενες γενιές. Η επιστήμη δεν εξελίσσεται έξω από την πολιτική και τα οικονομικά συμφέροντα, ούτε κάθε τεχνολογική δυνατότητα συνιστά αυτομάτως κοινωνική πρόοδο. Και στη συγκεκριμένη περίπτωση επανέρχεται επίμονο το ερώτημα ποιος αποφασίζει, ποιος ωφελείται και ποιος αναλαμβάνει τελικά τους κινδύνους και το κόστος; Για την Ελλάδα, μια σεισμογενή χώρα με περιορισμένες δυνατότητες διαχείρισης σύνθετων και μακροχρόνιων κινδύνων (εδώ ακόμα και μικρότερης πολυπλοκότητας συστήματα καταρρέουν παράγοντας τραγωδίες), η συζήτηση δεν μπορεί να προχωρήσει ερήμην της κοινωνίας. Αντί για νέες εξαρτήσεις και συγκεντρωτικές υποδομές, χρειαζόμαστε δημοκρατικό ενεργειακό σχεδιασμό, αποκεντρωμένη παραγωγή και διατήρηση / αναβάθμιση των στρατηγικών εγχώριων λιγνιτικών ενεργειακών εφεδρειών. Τα παραπάνω μπορεί να μοιάζουν ανέφικτα, όσο ο ρόλος που έχει η χώρα μας στο διεθνές σκηνικό είναι αυτός του κόμβου και του εξαρτημένου μεταπράτη – όμως αυτό επιβάλλει να αμφισβητηθεί αυτός ο ρόλος.

Θεσμικά βήματα προς την πυρηνική ενέργεια στην Ελλάδα

Εν μέσω ενεργειακής κρίσης και γεωπολιτικών αντιθέσεων

Η συζήτηση για την πυρηνική ενέργεια στην Ελλάδα παύει πλέον να είναι θεωρητική και αποκτά θεσμικό χαρακτήρα, με τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Κυβερνητικής Επιτροπής για την Πυρηνική Ενέργεια. Η Επιτροπή αυτή, σύμφωνα με την Πράξη 28/24.08.2026 του υπουργικού συμβουλίου, έχει ως σκοπό να διερευνήσει τη σκοπιμότητα ένταξης της πυρηνικής ενέργειας στον μακροπρόθεσμο ενεργειακό σχεδιασμό της χώρας, αξιολογώντας τις θεσμικές, τεχνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και γεωπολιτικές παραμέτρους, καθώς και εναλλακτικές τεχνολογικές επιλογές, όπως οι συμβατικοί και οι μικροί αρθρωτοί αντιδραστήρες (SMRs). Παράλληλα, θα εκπονήσει τις απαιτούμενες προμελέτες και οδικό χάρτη, παραδίδοντας εντός δύο ετών την καταληκτική εισήγησή της προς το υπουργικό συμβούλιο για την έναρξη ή μη εθνικού προγράμματος πυρηνικής ενέργειας.

«Σε καιρούς μεγάλων αναταραχών όλες οι επιλογές πρέπει να είναι στο τραπέζι και η πυρηνική ενέργεια να είναι κομμάτι της λύσης», είχε πει ο Κυριάκος Μητσοτάκης

σε ομιλία του στα πλαίσια της δεύτερης Συνόδου Κορυφής για την πυρηνική ενέργεια τον περασμένο Μάρτιο (όχι τυχαία στο Παρίσι). Ενώ η επιλογή για τη «στροφή» αυτή συνοδεύεται από την προσπάθεια να παρουσιαστεί η πυρηνική ενέργεια ως μια βιώσιμη, πράσινη, οικονομική εναλλακτική στα ορυκτά καύσιμα. Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

Ούτε πράσινη, ούτε οικονομική επιλογή

Ο χαρακτηρισμός της πυρηνικής ενέργειας ως «καθαρής» περιορίζεται συνήθως στη λειτουργία του αντιδραστήρα και αποσιωπά το συνολικό περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, από την εξόρυξη και τον εμπλουτισμό του ουρανίου, μέχρι τη μεταφορά του καυσίμου, την κατανάλωση τεράστιων ποσοτήτων νερού για ψύξη και, κυρίως, την παραγωγή ραδιενεργών αποβλήτων που απαιτούν διαχείριση, αποθήκευση και φύλαξη για χιλιάδες χρόνια. Αντίστοιχα, το πραγματικό οικονομικό κόστος δεν εξαντλείται στην κατασκευή και στη λειτουργία μιας μονάδας. Περιλαμβάνει πολυτελείς καθυστερήσεις, υπερβάσεις προϋπολογισμών,

δαπάνες ασφάλειας, αποξήλωσης και μακροχρόνιας διαχείρισης των αποβλήτων, ενώ σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος το κόστος μεταφέρεται τελικά στο κράτος και στην κοινωνία.

Για την Ελλάδα τα προβλήματα είναι ακόμη μεγαλύτερα καθώς μιλάμε για μια ιδιαίτερα σεισμογενή χώρα, με υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, περιορισμένες υδάτινες δυνατότητες και χωρίς ανεπτυγμένη πυρηνική βιομηχανία, υποδομές, εγχώριο καύσιμο ή ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα δημιουργούσε, επομένως, μακροχρόνια τεχνολογική, επιστημονική και γεωπολιτική εξάρτηση από ξένα κράτη και πολυεθνικές. Ακόμη και οι μικροί αρθρωτοί αντιδραστήρες που παρουσιάζονται τελευταία ως η «Δύση» παραμένουν μια τεχνολογία υπό ανάπτυξη, χωρίς αποδεδειγμένη οικονομική ανταγωνιστικότητα και χωρίς να επιλύουν το πρόβλημα της ασφάλειας και των αποβλήτων.

Πυρηνική ενέργεια εν καιρώ πολέμου

Σχετιζόμενη με το θέμα της εξάρτησης είναι και μια ακόμη πτυχή της πυρηνικής